

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІИ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

Ще одна вимога, на яку звертають увагу дослідники, це те, що європейська система впроваджує гнучку систему навчальних кредитів, надає можливість зарахування та накопичення у загальному освітньому здобутку людини не лише її попередніх надбань, але й практичного досвіду у певній галузі, а система безперервної освіти доповнюється можливістю навчатися протягом усього життя, у власному темпі, відповідно до індивідуальних потреб і можливостей людини. Навчання стає багатодисциплінарним, враховує необхідність оволодіння щонайменше однією іноземною мовою, новітніми інформаційними технологіями [5].

Підводячи підсумки, слід зазначити, що Велика Британія за період з 1998 по 2018 рік пройшла значний шлях на шляху імплементації Болонських ініціатив у практику вищої освіти країни за усіма напрямками. Цей процес ускладнювався надзвичайно стійкими традиціями британської університетської освіти, її академічним за змістом і елітарним за статусом характером, проте більшість із задекларованих заходів по входженню до загальноєвропейського освітнього простору вищої освіти Великою Британією здійснено. Країні вдалося у певних аспектах зберегти національні традиції, що тільки підсилило якість підготовки бакалаврів і забезпечило конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Ваннікова Л. Ф. Значущі аспекти британської системи вищої освіти. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя, Психолого-педагогічні науки*. 2014. №1. С. 226–229.
2. Савченко Н. Основні ідеї та напрямки розвитку вищої освіти у світі. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nz_p_2015_135_8.pdf (дата звернення: 25.03.2018).
3. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навч. посіб. Рівне, 2012. 352 с.
4. Характеристика особливостей стану та тенденцій розвитку вищої освіти Великобританії. URL: http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Pedagogica/33333.doc.htm (дата звернення: 25.03.2018).
5. Болонський процес: історія і перспективи розвитку. URL: <http://www.osvita.org.ua/bologna/articles/10.html> (дата звернення: 25.03.2018).

A. Maneliuk

PROVIDING COMPETITIVENESS OF BACHELOR IN COMPUTER SCIENCE IN GREAT BRITAIN

The theses deal with a subject of specialization of the British system of bachelor's degrees in computer science under the conditions of the entrance to the common European educational system. The attention is turned to the need of supply of competitive graduates in European and world labor markets. The focus is also forwarded to the peculiarities of certification and differences in educational directions of bachelors in computer science as well as to the system of evaluation of educational progress and achievements. It is emphasized that in spite of general tendency for modernization of the system of education, the British system aims to save national traditions that strengthens the authority of British education in labor-market.

Keywords: professional training, bachelor, computer science, system of education in Great Britain, Bologna process.

УДК 371.134:371.311.4(045)

N. Marakhovska

UNIVERSITY STRATEGIC PRIORITIES IN THE CONTEXT OF INTERNATIONALIZATION: ACTION PLAN TO MODERNIZE TEACHING ESP AND EMI COURSES

The present paper focuses on developing a university action plan aimed at improving English language teaching and learning, in particular in ESP and EMI contexts as a strategic priority for implementing internationalization policy. The designed plan is based on the recommendations of the British Council experts and the resolution of the National Symposium "Impact of the English for Universities Project on the Internationalisation of Ukrainian Universities" (Kyiv, 2017). The developed strategies directly address the issues of concern, i.e. needs to modernize teaching ESP and EMI courses and are aimed at enhancing competitiveness of Mariupol State University.

Keywords: internationalization, action plan, university, strategy, English for Specific Purposes, English as the Medium of Instruction.

The Law of Ukraine —“On Higher Education” contains a separate section (XIII, Articles 74-76) which declares and regulates international cooperation [1]. The latter implies academic exchange programmes (academic mobility of students and teachers), introduction of ECTS, simplification of the procedure for recognizing education documents, development of programmes for foreign students training, international research collaboration.

The term —“internationalization of university” is defined by W. W. Y. Chan and C. Dimmock to refer to the process of integrating an international, intercultural and global dimension into the purpose, functions and delivery of education and research of the concerned university [2, p. 184]. J. B. Adrey emphasises that

firstly, internationalization includes transnational education in which students can earn a qualification from an institution when based in another country, such as at an overseas campus. Secondly, according to the author, internationalization includes programmes such as the internationalisation of the curriculum and internationalisation at home, which suggests various forms of intercultural experiences on campus to those students who don't necessarily go abroad by working with diverse ethnic, religious and national groups from local communities [3].

The Ministry of Education and Science of Ukraine (MESU) provides maximum support to universities for implementing internationalization strategies. Besides, significant financial and consulting support is given by MESU international partners, in particular the British Council of Ukraine. In partnership with MESU, the British Council is currently implementing *English for Universities Project* aimed at “achieving positive, transformational and sustainable change in the quality of teaching and learning of English in higher education institutions, and in the levels of English, so that university teaching staff can fully participate in international exchange and collaboration, and students can graduate with more employable skills and greater ability to read the world around them” [4, p. 11]. The project implementation implies carrying out activities to enhance provision for English for Specific Purposes (ESP) courses and academic courses delivered through the medium of the English language (EMI).

It should be said that Mariupol State University (MSU) joined *English for Universities Project* in 2017 and since then the teaching staff has participated in a number of events conducted by the British Council, namely: 1) Teacher Development Summer School (the ESP course —CELTE: Essentials 14-19 July 2017); 2) the event dedicated to the presentation of the publication “The internationalisation Ukrainian universities: the English language dimension” (Kyiv, 28 September 2017); 3) the National Symposium “Impact of the English for Universities Project on the Internationalisation of Ukrainian Universities» and the professional development module —Observation and Feedback” (Kyiv, 07-09 December 2017); 4) Teacher Development Winter School (the ESP course —CELTE: Language of ESP 19-24 February 2018).

Having acquired the necessary experience due to participation in the above-mentioned events, the administrative and academic staff of MSU is currently working on modernization of English language teaching and learning in the context of internationalization taking into account the recommendations of the British Council experts. On the basis of a survey of selected universities in a number of European countries the experts developed an action planning model for university internationalization policy at the national and institutional levels. Thus, the strategic priorities for a university might be as follows:

1. Administrative initiatives: a) stating ‘taught in English’ on degree certificates; b) adding ‘translator’ qualification to degrees taught in English; c) making English proficiency a graduation requirement; d) permitting PhD theses to be written and defended in English; e) introducing English competitions and prizes; f) introducing international English exams; g) becoming a centre for international exams; h) establishing regular English language testing.

2. Staffing initiatives: a) providing EMI incentives (e.g. pay bonuses); b) English proficiency as a recruitment/promotion criterion; c) English publications as a recruitment/promotion criterion; d) English as a heading in personal academic development plans; e) providing English for academics classes free of charge; f) recruiting foreign staff and researchers; g) improving salaries and employment conditions of ESP teachers; h) providing in-service training for ESP teachers; i) facilitating cooperation between EMI and ESP teachers.

3. Resource initiatives: a) improved ESP teachers’ library and resource facilities; b) improved academic library facilities in English; c) access to international electronic library and database facilities; d) improved ELT/EMI support facilities: writing centre; translation support; publications, journal and conference support; international student support centre; social, visa and medical support; improved and expanded ESP provision.

4. Infrastructure initiatives: a) improved teaching and lab facilities; b) improved conference facilities English-language signage; c) improved student/staff accommodation; d) English-language areas and facilities [4, p. 71].

In the National Symposium “Impact of the English for Universities Project on the Internationalisation of Ukrainian Universities» held by the British Council of Ukraine for heads of foreign language departments on 07-09 December 2017 the participants developed a grid for the action plan to tailor it to their university context. The grid contained challenges, solutions and recommendations and the participants were to identify the level of responsibilities (e.g. institutional, faculty, departmental) and deadlines for specific actions in their own plans, and approve the latter by their university administration. Thus, among the key challenges to the provision of ESP and EMI teaching the following ones were listed: students’ low level of English, no support from authorities, lack of information about grants and mobility programmes, lack of financing, lack of application procedure skills, differences in curricula, etc. The Symposium participants formulated a number of strategic recommendations to be incorporated into action plans of Ukrainian universities, namely organising paid language courses for international exams; providing on-line English courses for students; providing financial incentives for EMI teachers; holding more interuniversity communication events; reconsidering the strategy of teaching, curricula and hosting of international students, etc.

Having considered all the above-mentioned action planning models we developed the following action plan which covers such areas as ESP and EMI teaching and will be implemented during next academic year at MSU (See the table below).

Table 1

Action Plan to Modernize Teaching ESP and EMI Courses

Action Description	Party Responsible	Resources Required	Outcomes
Developing and conducting a cross-departmental questionnaire study among faculty members to assess their motivational readiness for delivering EM courses	English Philology Department, Department of Pedagogy and Education	A questionnaire study presentation, SWOT analysis sheets	Creating a target group of potential EMI teachers for organizing language and pedagogical training sessions
Providing incentives for academic staff designing course syllabi and lecturing in English (giving extra evaluation points)	The University Administration	Redesigned Annual Evaluation forms	Expanding EM courses (e.g. from particular courses to whole master's programmes taught in English)
Developing a language and pedagogical training programme for prospective EMI teachers	English Philology Department	Books and resources on teaching English for Academics	Designing a syllabus, selecting appropriate methods and information resources
Conducting language and pedagogical training sessions for EMI teachers	English Philology Department	ELT facilities	Improved language, communication and teaching skills of EMI teachers
Delivering public lectures in English by EMI teachers	EMI teachers	Lecture facilities	Increased confidence in EM lecturing
Delivering the planned dissemination events (workshops, seminars, training sessions, etc.) for ESP teachers	English Philology Department	Presentation facilities, resource materials on ESP teaching	Improved professional competence of ESP teachers
Designing a unified ESP syllabus for graduate programmes	English Philology Department	The Common <i>European Framework of Reference for Languages</i> , books and resources on ESP teaching	Improved quality of methodological support for effective ESP teaching

Thus, the present action plan is intended to recognize significant role of English in the reform process across the whole academic system at MSU by improving the ESP content and methodology, and introducing the EMI training from a small-scale experiment to a large-scale implementation. Modernization of teaching ESP and EMI courses will increase opportunities for international exchanges between students, University staff members and researchers, and enhance competitiveness of Mariupol State University at the global market of higher education services.

References

1. Про вищу освіту: Закон України від 4 липня 2002 р., ред. від 1 січня 2018 р. № 40-15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 25.03.2018).
2. Chan W.W.Y., Dimmock C. The Internationalization of Universities: Globalist, Internationalist and Translocalist Models. *Journal of Research in International Education*. 2008. № 7. P. 184–204.
3. Adrey J. B. A step-by-step plan to internationalise your university. *The Voices Magazine*. URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/plan-internationalise-your-university> (дата звернення: 25.03.2018).
4. Болайто Р., Вест Р. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів». Київ, 2017. 134 с.

Мараховська Н. В.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ: ПЛАН ДІЙ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ТА НЕЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У тезах розглядаються питання розробки університетського плану дій, спрямованих на покращення викладання та вивчення англійської мови, зокрема в контексті ESP та EMI, як стратегічного пріоритету інтернаціоналізації. Розроблений план дій ґрунтується на рекомендаціях експертів Британської Ради та резолюції Національного симпозіуму «Вплив проекту «Англійська для університетів» на інтернаціоналізацію українських закладів вищої освіти» (Київ, 2017). Представлені стратегії орієнтовані на вирішення питань модернізації викладання англійської мови професійного спрямування та нелінгвістичних дисциплін англійською мовою.

Ключові слова: інтернаціоналізація, план дій, університет, стратегія, англійська мова професійного спілкування, викладання нелінгвістичних дисциплін англійською мовою.

УДК 378.07 (477)

Мойсеєнко Р. М.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У тезах розкрито значення стратегічного управління у розвитку сучасного вищого закладу освіти; висвітлено наукові підходи щодо трактування поняття «стратегічне управління», «стратегічний план»; визначено елементи та рівні стратегічного управління; наголошено на особливостях, які необхідно враховувати при розробці стратегії розвитку ЗВО; розкрито сутність необхідних стратегічних документів, які визначають загальну і окремі стратегії.

Ключові слова: стратегічне управління, стратегічний план, рівні стратегічного управління.

Необхідність адаптації вищих закладів освіти до складних умов реформування економіки зумовила активізацію інтересу менеджменту до вироблення стратегій управління системою вищих закладів освіти, оскільки без виявлення перспектив і прогнозування майбутніх тенденцій розвитку практично неможливе і вироблення тактичних заходів у складних ринкових умовах. Вироблення стратегії – це отримання певного уявлення про майбутній розвиток системи вищих навчальних закладів; активне використання для цих цілей сучасних методів управління, котрі забезпечують певну збалансованість і майбутні напрями її розвитку.

Дослідженню питань управління вищими навчальними закладами, зокрема у стратегічній перспективі, присвячені праці В. Багірова, З. Зіман, Ю. Холіна, В. Гайрапетян, М. Гладкого, Д. Касьянової, В. Соболева, С. Степанова тощо. Авторами досліджувалися різні функціональні напрямки управління вищими навчальними закладами у сучасних умовах, зокрема: міжнародна діяльність; управління якістю освітніх послуг; навчальна діяльність; маркетингова діяльність; загальне управління.

Поняття «стратегічне управління» у науковій літературі розглядають з різних позицій: 1) як діяльність з розробки місії, важливих цілей організації та способів їх досягнення, котрі забезпечують її розвиток у нестабільному зовнішньому середовищі шляхом зміни самої організації і її зовнішнього середовища (Л. Шеховцева); 2) як процес управління, за допомогою якого керівники здійснюють довгострокове керівництво організацією; визначають специфічні цілі діяльності; розробляють стратегії для їх досягнення, ураховуючи всі зовнішні та внутрішні умови, а також забезпечують виконання розроблених планів; передбачають перетворення себе, об'єкта, зовнішнього середовища, згідно з їх новим бажаним і досяжним станом, для вирішення актуальних потенційних проблем за оптимальних витрат усіх ресурсів внутрішнього середовища підприємства, постійно розвиваючись і змінюючись (А. Гриньов, В. Харченко, З. Шершньова); 3) як програмний спосіб мислення й управління, що забезпечує узгодження цілей, можливостей навчального закладу та інтересів його працівників (С. Бєлий та І. Романова); 4) як систему управління підприємством, що ґрунтується на розробці та реалізації стратегії підприємства (Д. Вовк, О. Кандиба).

Досліджуючи можливості адаптації класичного інструментарію стратегічного аналізу до діяльності вищих закладів освіти, М. Мурашко та С. Назарко зазначають, що сьогодні розробка стратегії ЗВО вкрай необхідна для виживання у конкурентному середовищі [1]. В основу стратегічного управління дослідники покладають стратегію розвитку будь-якої організації, розроблену на тривалу перспективу, котра дозволяє їй за більш короткий проміжок часу адаптуватись та своєчасно реагувати на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Не зважаючи на різні точки зору у визначенні поняття «стратегічне управління», акцент робиться на своєчасність рішень, прийнятих керівником закладу освіти, орієнтованих в майбутнє при задоволенні запитів зовнішнього середовища і спрямованих до спільної мети.

Стратегічне управління вищим закладом освіти передбачає підвищення результативності його освітньої діяльності в перспективі. З метою досягнення позитивних результатів потрібно, по-перше, обрати ефективні підходи до управління, по-друге, досягти дієвості інформаційної системи, котра забезпечує управлінський процес, виступає основою для прийняття управлінських рішень.

Важливість стратегічного управління для ЗВО не викликає сумнівів, проте освітня діяльність має чимало особливостей, які необхідно враховувати при розробці стратегії розвитку ЗВО: 1) нематеріальність основного виду діяльності – освітніх послуг; 2) основний актив – інтелектуальний капітал; 3) неможливість зберігання і накопичення освітніх послуг; 4) наявність чітких стандартів освітньої діяльності; 5) обмеженість стратегічного вибору рівнем автономії; 6) усвідомлення суспільної значущості освітньої діяльності, на першому місці – інтереси суспільства, потім – самого навчального закладу; 7) залежність розвитку ЗВО від міжнародної діяльності.

Стратегічне управління розвитком ЗВО здійснюється на трьох рівнях: 1) загально організаційна стратегія – на рівні навчального закладу формуються стратегічні напрямки діяльності, його організаційна структура і розподіл ресурсів; 2) конкурентна стратегія, котра формується на рівні структурних бізнес-одиниць, на рівні структурних підрозділів (факультетів, інститутів та філій), котрі